

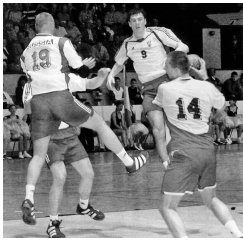
ГАНДБОЛ (від англ. hand — рука, ball — м'яч) — спортивна командна гра, завдання учасників якої рукою закинути у ворота суперника якомога більшу кількість м'ячів (з позиції не ближче шестиметрової зони). Ігрове поле 40 × 20 м, ворота 3 × 2 м, окружність м'яча 58–60 см і маса 425–475 г (для чоловіків) або відповідно 54–56 см і 325–375 г (для жінок). Від кожної команди грають 7 спортсменів у 2-х таймах по 30 хв. Гра вперше з'явилася у Данії 1898. 1928 в Амстердамі засн. Міжнар. любител. федерацію гандболу, яка діяла до 1944. У 1946 засн. Міжнар. федерацію гандболу (на 2002 об'єднувала 147 нац. федерацій). У програмі Олімпійських ігор від 1936 чол. команди в складі 11 осіб, від 1972 — 7 осіб; від 1976 — жін. команди. 1909 Е. Мали, викл. харків. гімнаст. товариства «Сокіл», запропонував Г. на заняттях, 1914 підготував і видав правила гри. Того ж року на спорт. майданчику «Гандболіст» у Харкові відбулася перша зустріч чол. команд «Сокіл» і збірної гімназистів. 1916 у Харкові створ. гандбольну лігу (у складі — 21 команда), яка організувала змагання між командами «Гандболіст», «Товариство любителів спорту», «Штурм» та ін. 1923 гандбольна ліга за участі представників спорт. організацій Харкова затвердила розроблені В. Вацеком правила гри та провела перші офіц. заг.-міські змагання. 1926 у Харкові видано кн. «Новые правила, техника и тактика игры гандбол 7:7» Л. Ордіна. 1926–28 у першості Харкова взяли участь 142 команди (з них 41 жіноча), серед жінок перемогла команда технол. інституту, серед чоловіків — «Службовець». В Одесі тоді змагалися 101 команда, у Запоріжжі — 42, Києві — 40, Миколаєві — 30. 1-й чемпіонат України відбувся 1927 з участю 70 чол. і жін. команд — перемогли команди Харкова. Провідні гравці того часу Л. Ордин і К. Тір узагальнили спорт. досягнення гандболістів України й уклали кілька посібників з підготовки гандбольних команд. 1928 Г. включено до програми Всесоюз. спартакіади, але у 30-х рр. кількість гандбольних команд зменшилася, гру вилучено з програм найбільших змагань тих років. Одним із перших організаторів і тренерів з Г. у повоєн. час був **Є. Івахін** (перший в СРСР заслужений майстер спорту з Г.), під керівництвом якого створ. київську, а згодом і укр. секції Г., впроваджено спеціалізацію з Г. у Київ. інституті фізичної культури. 1948 затверджено нові правила. Від 1946 розігрують першості України з Г., від 1951 — матчі найсильніших команд республіки. 1953 введено міжнар. правила гри. Київ. чол. команда «Буревісник» 13 р. поспіль завойовувала звання чемпіона України, жіноча — 11. Тривалий час укр. гандболісти були найсильнішими в СРСР. У 60-х рр. **І. Турчин** створив жін. команду, на базі якої згодом

сформовано збірну команду СРСР, що стала бронзовий призером чемпіонатів світу 1973, 1975 і 1978, чемпіоном світу 1982 і 1986, чемпіоном 21-х (Монреаль, 1976; у складі команди укр. спортсменки **Н. Лобова**, **Н. Шерстюк**, **Л. Бобрусь**, **Т. Глущенко**, **Г. Захарова**, **Л. Карлова**, **М. Літошенко**, **Т. Макарець**, **Л. Панчук**, **З. Турчина**) і 22-х (Москва, 1980; у складі команди укр. спортсменки **В. Лутаєва**, **Н. Шерстюк-Тимошкіна**, **О. Зубарева**, **Л. Карлова**, **Т. Макарець**, **Л. Бережна-Одинокова**, **І. Пальчикова**, **Л. Бобрусь**, **З. Турчина**) Олімпійських ігор. Чемпіоном 21-х Олімпійських ігор стала також чол. збірна команда СРСР (в складі якої укр. гандболісти **М. Іщенко**, **С. Кушнирюк**, **Ю. Лагутін**, **О. Рєзанов**). У складі збірної СРСР на Олімпійських іграх 1988 в Сеулі золоту нагороду одержав укр. гандболіст **О. Риманов**, а 1992 в Барселоні — **С. Бебешко** та **Ю. Гаврилов**. На чемпіонатах світу 1982 (ФРН) і 1987 (Італія) у складі збірної команди СРСР, що здобула перемогу, грали **М. Іщенко**, **С. Кушнирюк**, **С. Кочергін**, **О. Шипенко**, **Л. Дорошенко** та **А. Щепкін**. У складі збірної команди СРСР укр. юніори на чемпіонатах світу 5 разів посідали 1-е м., юніорки — 7 разів (під керівництвом тренерів **Л. Когана**, **І. Турчина** та **Л. Ратнера**). Київ. жін. команда «Спартак» 13 разів перемагала у чемпіонатах Європи, 20 разів — СРСР. Збірна команда України 4 рази виграла на Спартакіаді народів СРСР. 2002 жін. збірна команда України здобула срібну нагороду на чемпіонаті Європи (тренер **Л. Ратнер**). Успішно виступила жін. збірна команда України на 28-х Олімпійських іграх (Афіни, 2004), посівши 3-є м. (тренер **Л. Ратнер**; у складі **Н. Борисенко**, **Г. Бурмистрова**, **М. Вергелюк**, **І. Гончарова**, **Н. Ляпіна**, **Г. Маркушевська**, **Л. Заспа**, **О. Радченко**, **О. Райхель**, **Г. Сюкало**, **О. Цигиця**, **Л. Шевченко**, **Т. Шинкаренко**, **І. Шуцька**, **О. Яценко**). Значний внесок у розвиток Г. в Україні зробили також тренери **А. Музикантов**, **С. Полонський**, **А. Свідерський**, **В. Чертов**, **Б. Лябчук**, **П. Чумаков**, **Ю. Предеха**. Серед фахівців, які сприяли розвитку Г. — **М. Хомутов**, **Л. Маневич**, **Б. Юмашев**, **Б. Володарський**, **Л. Латишкевич**, **Л. Бухтій**.

Рекомендована література

1. Латишкевич Л. А., Турчин І. Е., Маневич Л. Р. Гандбол: Учеб. пособ. К., 1988;
2. Игнатьева В. Я., Портнов Ю. М. Гандбол: Учеб. Москва, 1996;
3. Игнатьева В. Я. Азбука спорта: Гандбол. Москва, 2001;
4. Ивахин А., Белокопытов Г., Гончарук А. Ступени гандбола. 1909–1965. Х., 2005.

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Гандбол / Л. Г. Бухтій, Г. П. Захарова // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-28557>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).